

«Ljubézni vére, in mirú in správe,
Ne bránim se je vére B o g o m í l e,»

prevajalec pa trdi:

«Ne želim da se Bogomila kloni
ljubavi koja sa Hristom je združi;»

(podčrtal Prešeren!)

*

Po vsem tem se bojim, da kljub očitnemu trudu, da bi bila prevoda točna in lepa ter prevajalčevi želji, da bi ju celo mogli imenovati prepev, ne bosta vzbudila pri srbskem bralcu tistega umetniškega ugodja, kot ga nam vzbuja izvirnik ter da ne bo dobil srbski bralec prave slike o Prešernovi umetniški veličini.

*

V poročilu o prevodih »Sonetnega venca« in »Krst« v »Glasniku Proforskoga društva« 1930, str. 237, se je pripetila poročevalcu J. J. B. majhna nerodnost, ko trdi, da je Prešeren »opevao platonsku ljubav prema čuvenoj lepoticí ljubljanskoj, m i l i o n e r k i (podčrtal podpisani) Juliji Primicovoj«. Tudi se ne morem strinjati s poročevalcem, da je »Krst pri Savici« ep, s katerim naj bi bil Prešeren »preteča najboljem epiku slovenačke književnosti A. Aškercu«. Morda pa bi vendarle ne škodilo, če bi bil v uredniškem odboru »Glasnika Proforskoga društva« zastopan vsaj en Slovenec.

Zakaj uporablja prevajalec za Prešernovo ime obliko Prešern brez e-ja v končnem zlogu, mi ni znano.

V i n k o K o š a k.

Cankarjevo »Moje življenje« v italijanščini.¹ Prevod Cankarjevega »Mojega življenja«, ki ga je bil Bartolomeo Calvi lani obljubil v svojem prevodu »Kralja na Betajnovi«, je letos izšel v tako razkošni knjižni opremi, da se skoraj kosa s prevodom »Hlapca Jerneja«, ki sta ga pred petimi leti objavila v Trstu Regent in Sussek. »Il Re di Betainova« je imel 45 strani uvoda, »La mia vita« jih ima kar 71. Njegova obsežna načitanost nudi prevajalcu priliko, da uvaja Cankarja v najširši krog svetovnih slovstvenih umetnikov in ga zapleta med imena, ki smo jih bili do zdaj malo vajeni videti v taki zvezi. To početje ne diši po samougodnem razkazovanju nabuhle papirnate učenosti. Dasi se pisec včasih za trenutek oddalji od svojega predmeta, vendar je vse podrejeno vrhovnemu smotru: boljšemu umevanju Cankarjevega bistva. Calvi jevi izsledki izzovejo gotovo raznovrstne odmeve v Cankarjevih proučevalcih. Tukaj se ne moremo spuščati v njih podrobno razkranjanje. Omenimo le par značilnejših stvari, ki kažejo, kakšna vprašanja načanja Calvi in kako jih pretresa.

Razpravljajoč o virih in vzrokih Cankarjevega črnogledja, imenuje Cankarja »največjega predstavnika tega psiho-patološkega stanja slovenskega slovstva« (str. 31). Calvi ne veruje Izidorju Cankarju, da je Cankar že z dvajsetimi leti »odpadel« od krščanstva, temveč sodi, da je bil v globinah svoje duše zmerom veren (47 in 48). Zameta Grafenauerjevo mnenje v »Bijografskem leksikonu«, da bi značile prav »Podobe iz sanj« vrhunec Cankarjeve umetnosti, češ, da vrhunca ni iskati v tem ali onem delu, ker je več Cankarjevih del po svoje velikih (52 do 54). Za »Moje življenje« domneva precejšnjo Cankarjevo odvisnost od Rousseaujevih »Confessions« in upa, da mu bo dano, to domnevo v kratkem zanesljivo podpreti (67). Ob koncu razprave skuša

¹ Ivan Cankar: La mia vita. Traduzione dallo sloveno, studio critico e note di Bartolomeo Calvi. »Mussolinia« Edizioni Paladino. MCMXXX — Mantova — Anno VIII. Lire 12. — Strani 267.

vso Cankarjevo duševnost sestavno očrtati (68 do 74). Ves uvod priča, da bere Calvi Cankarja precej tako, kakor je Cankar bral druge pisatelje: «Prepiral sem se s pisateljem kakor Jakob z angelom» («Moje življenje», 85). Le tako branje more biti resnično plodno.

Calvi priznava, da je izmed vseh slovenskih pisateljev najteže prevajati Cankarja. V celoti bodo beroči Italijani iz Calvijevega prevoda lahko dojeli Cankarjevega duha in zaslutili veličino njegove umetnosti. V posameznostih je prevajalec kakor v «Kralju na Betajnovi» naletel na marsikak trd oreh. Strl jih je vse, vendar so po razbitih lupinah ostali še tu in tam koščki jedre, ki se niso dali izvrtati. Nekaj manj uspešnih mest nam pokaže, kakšne nevarnosti prežijo v slovenskem besedilu na tujega prevajalca, če ni skrajno oprezen in v obeh jezikih, našem in svojem, izborni podkovan.

Cankarjevo besedilo:

...uro, ki že zdavnaj ni več šla, ne bila... (Moje življenje, str. 3).

Ni kriknila ves čas, še zavzdihnila ne (15).

Nobena, še tako bučna igra nam ni dala toliko čiste, globoke, skrivnostno sveste radosti, kakor tisto poluglasno pogovarjanje v mraku (16).

morda bi se bili čudili, da se je zgodilo po besedah angeljevih (18).

Velika noč in Mavsarjev hrib! (20).

Kar me je veselilo in modrilo, ni smelo biti v nobenem stiku s šolo (39).

je gledal oblirob rjave punčice (54).

Pred petnajstimileti sem prišel domov (77).

Calvijeve prevod:

orologio... che già da molto tempo non andava più, senza essere stato... (str. 83).

Non emise neppure un grido in tutto quel tempo e neppure si levò su (96).

Nessun divertimento così sciocco ci aveva mai procurato tanta pura, profonda e segreta gioia quanto il chiasso che facevamo nell'ora del crepuscolo (97).

forse ci saremo meravigliati perchè ciò accadeva dopo le parole dell'angelo (99).

Una grande notte e un colle di Mavsar! (100).

Duello che mi rallegrò e mi fece savio, non poteva venire in nessun caso dalla scuola (123).

fissava il tondo dorso di una bruna bambola (141).

Un po' prima che compissi i quindici anni tornai in famiglia (169).

Prav bi bilo:

orologio... che già da molto tempo non andava più, nè suonava...

Non emise neppure un grido in tutto quel tempo e neppure un sospiro.

Nessun divertimento, per quanto chiasoso, ci aveva mai procurato tanta pura, profonda, misteriosamente santa gioia quanto quel discorrere a mezza voce nel crepuscolo.

forse ci saremmo meravigliati se le parole dell'angelo si fossero avverate.

La Pasqua e il colle di Mavsar!

Duello che mi rallegrava e mi faceva savio; non doveva stare in nessun rapporto con la scuola.

guardava il tondo orlo della bruna pupilla.

Quindici anni fa venni a casa.

Vedla me je sko-
zi prvo izbo (116).

sprožil je kazalec
ob palcu in muha je
plusknila v sredo vodé
s toliko močjo, da se je
globoko potopila, pre-
den je ni počasi in
sunkoma priplulo
na gladino (135).

zdelo se mi je, da živi v
drugem svetu, ki ga ne
poznam; in da bi se
zgrudil od osup-
losti in groze, če bi
ga spoznal (146).

Kakor vešča je bila
tvoja mladost (150).
dokler ne poginejo
od vsega hudega
(152).

Če se Bogu ne smilijo,
se ne smejo tudi člo-
veku ne (152).

Mežnar in ministrant
sta potrkavala (160).

Manjših netočnosti je tudi precej. «Mesarjeve klade» so postale «mizarjeve» (le travi del falegname, 84 in drugod). «Vzdih» ni «respiro» (82), temveč «so-spiro». «Zastro se oči» ni «si schiudono gli occhi» (82), temveč «si chiudono gli occhi». «Silen dim» ni «il fumo silenzioso» (82), temveč «un denso fumo». «Isba» in «dolina» Italijanu nista to, kar Cankarju, zato bi se te dve besedi bili morali prevesti. «Izrezek podobe» ni «l'espressione d'un' immagine» (100), temveč «lo squarcio d'un' immagine». «Spotoma» ni «subito» (106), temveč «per via». «Kobilica» ni «zanzara» (130), temveč «cavalletta». «Ruhe» niso hrvatske «ruhe» ali slovenske «rjuhe» (163), temveč nemški «mir». «Zagrnuti» ni «svelare» (199), temveč «velare». «Ustna» niso «le bocche» (212), temveč «le labbra». «Naravnost» ni «naturalmente» (233), temveč «direttamente». «Duhati mrtveca» ni «puzzare di morto» (234), temveč «fiutare il cadavere».

Ker se knjiga drugače gladko bere, se take nepopolnosti skoro ne opazijo in se izgubijo v preobilici res lepih, Cankarja vrednih mest, n. pr. klestiti = fare il vandalo (106), cmerava mevža = cuor di coniglio (112); V prvem tre-

M'aveva ricono-
sciuto dalla prima
stanza (210).

fece per prender-
la tra il pollice e
l'indice, ma la mosca
si tuffò in mezzo all'ac-
qua con tanta forza, che
vi si immerse profonda-
mente, anzichè ar-
rivare adagio e
d'un colpo sulla
superficie (231 in
podobno 234).

mi pare vivesse in un
altro mondo, che io non
conosco; e che si sa-
rebbe data volen-
tieri la morte per
la costernazione e
lo spavento, se l'aves-
se conosciuto (240 in
241).

Come esperta fu la
tua giovinezza (245).
finchè essi non si sot-
tragano a tutti i
cattivi (247).

Se non fanno compas-
sione a Dio, non pos-
sono farla neppure al-
l'uomo (247 in 248).

Il sagrestano e l'inser-
viente bussarono
(253).

Mi condusse at-
traverso la prima
stanza.

fecce scoccare l'in-
dice lungo il pol-
lice e la mosca si tuffò
in mezzo all'acqua con
tanta forza, che vi si
immerse profondamente
prima di essere
portata adagio e a
scosse sulla su-
perficie.

mi pareva vivesse in un
altro mondo, che io non
conosco; e che io sa-
re istramazato al
suolo per lo stu-
pore e lo spavento, se
io l'avessi conosciuto.

Come un fuoco fa-
tu o fu la tua giovinezza.
finchè non crepano
per aver sofferto
tutte le sciagure.

Se non fanno compas-
sione a Dio, non de-
vono farla neppure al-
l'uomo,

Il sagrestano e l'inser-
viente suonavano il
cariglione.

notku, še v poluzavesti = *Li per li, tra il sonno e la veglia* (238) i. dr. Lastna in krajevna imena prikraja Calvi za laška usta: Vrhnik = Vernica, Tičnica = Uccelliera, Trdina = Terdina, Horjul = Oriolo, Močilnik = Mocilnica, Ljubija = Lubia, Retovje = Retovie, Matica = Matiza, Ribnica = Ribnizza, Ljubljanica = Lubianizza. Na par mestih je nekaj besed izvirnika izpuščenih (n. pr. »Prva misel v presilnem zavzetju je bila:« str. 22 v izvirniku), zdi se, da ne hoté, ker pisatelj sam poudarja, da je hotel dati popoln prevod. A. B u d a l.

SLOVENSKI JEZIK

Jack London: *Mož z brazgotino* in druge novele. Priredil Tone Seliškar. Izdala Cankarjeva družba v Ljubljani. 1930. Druga izdaja. 96 strani.

Pričujoča druga izdaja šestih novel z življenjepisom in sliko ameriškega pisatelja Jacka Londona se loči od prve samo v tem, da so popravljene neke tiskovne pomote. Seliškar je novele priredil in s tem hotel reči, da se ni tesno oklepal besedila izvirnika, marveč da je nameraval ustvariti vzporedno z izvirnikom svobodno umetniško predelavo. Izvolil si je pot, ki je na videz lažja, v resnici pa nevarnejša. Od takega prevajalca, ki ve, da se dva jezika ne skladata kot dva geometrijska lika in da prevajanje ni rokodelski posel, upravičeno pričakujemo domač in neizumetničen jezik in slog ter tako dovršeno preustvaritev, da je prevod, oziroma predelava, Slovincem to, kar tujcu izvirnik. To pa zavisi od jakosti prevajalčeve sile ustvarjanja.

Seliškarjev prevod, ki se še preveč drži izvirnika, se mestoma lepo bere, a kaze ga razne pravopisne maroge, oblikovne posebnosti, nedomača in nekam lesena skladnja, odvišno tujkarjenje in neuglajen stil. Kdor bo v prevodu skal umetniških prevajalskih vrlin, se bo kruto prevaril.

Nekih pogrškov, ob katere se dan za dnem drugod spotikamo, bi tu zaman iskali, tako n. pr. »išče se Uršo Plut«. Uspešno se je izogibal nekih posebnosti, ki so v prevodu prave bele vrane: oko v oko (51), lasten = svoj (35), naprej = = dalje (58), cel = ves (18) i. p.

Dasi gre na rovaš slabe poprave nekaj pravopisnih in glasovnih nepravilnosti (11, 12, 30...), nam vendar ostane še dovolj omembe vrednih stvari. Razlikovanje med predpono v in u omahuje skoro do obupnosti. Razen na udarce naleti na prevdarne povdarke. Ohraniti je pomensko razlikovanje: urezal sem si palico (= odrezal, ne vrezal — 38) in vrezal sem zarezo v palico. Popraviti je ljubeznjivo, zanjko in klopčič. Za nemški Gefühl so si slovenski pisci nekako pred 60 leti izposodili od Hrvatov, a ti od Rusov potrebni izraz č u v s t v o, ki ga nekateri redki pišejo neupravičeno v izprevrženi obliki č u s t v o. Kot ne pišemo govorenje, tako tudi faborenje ne moremo. Čitalca motijo omahovanja, kakor: izgubiti in zgubiti. Poleg preden in laže nastopata vredno in lažje. Dalje nahajamo prislove: višje, najboljše, raje in zastareliki p r e j e, č i m p r e j e. Tudi spaček obstoja ni prizanesel, četudi samo enkrat (stran 12.).

Iz sklanje je omeniti: z otroci, solncev in množinski imenovalnik v o l k i. Slovenska knjiga ne pozna oblike dva polena in oklo ženskega spola. — Za svojilnimi zaimki najdemo nedoločne oblike: njegov otrpel pogled (15, 27). Tvornopretekli deležnik zamrznjen, zmrznjen se glasi samo enkrat pravilno z a m r z e l. — Razlikovati je med žensko = bitjem ženskega spola in ženo = omoženo žensko. Glede oblik s a m c a t a in p r a v c a t a glej Breznikovo slovnico.